

1 Interpunkční znaménka a spojovník

1.1 Tečka, čárka, dvojtečka, středník, vykřičník, otazník

Tečka, čárka, dvojtečka, středník, vykřičník, otazník se přikládají k předcházejícímu slovu, zkratce, značce nebo číslu bez mezery. Těsně za nimi následuje mezera. Výjimkou jsou případy, v nichž se tato znaménka považují za součást ucelených označení (např. časových údajů, e-mailových adresách, dvojtečka pro naznačení matematického dělení, měřítka, poměru, skóre nebo webových adres) nebo se jich za sebou píše více (viz 1.2).

Používání dvojtečky viz také 3.3, 3.5, 3.6 a pravidla pro psaní času.

Příklady:

- Trénujeme studenty. Chcete zlepšit kondici? Obraťte se na nás! E-mail: info@ktvs.pf.jcu.cz.
- zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů

Na konci věty se píše pouze jedna tečka, i když věta končí řadovou číslovkou zapsanou číslicí nebo zkratkou s tečkou.

Příklady:

- V letním semestru se vyučuje předmět Didaktika tělesné výchovy II.
- Výzkumné práce se týkají analýzy pohybu, didaktiky sportu apod.

Jestliže věta končí názvem, jehož součástí je otazník nebo vykřičník, tečka se na konci věty nepíše.

Příklady:

- Katedra připravila dotazník s názvem Jak často sportujete?
- K motivačním filmům patří například *Zázrak na ledě!*

1.2 Psaní více interpunkčních znamének po sobě

Následuje-li více interpunkčních znamének za sebou, píše se mezera pouze za posledním z nich, mezerou se však od předcházejícího nebo následujícího znaménka oddělují pomlčka, lomítko a dvojtečka v případech, ve kterých se píše s mezerami (viz 1.3.3, 1.5, 3.3, 3.5); mezera se píše také mezi interpunkčním znaménkem a třemi tečkami v případech uvedených v 1.6.

Příklady:

- AŠSK, z. s.; České Budějovice; Jihočeský kraj
- zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů
- Český olympijský výbor, Praha; „Klíčovní“ partneři
- „Testování bylo zajištěno pro všechny sportovce“, dodal vedoucí výpravy.

Mezera se píše mezi interpunkčním znaménkem a počáteční závorkou nebo mezi interpunkčním znaménkem a počáteční uvozovkou.

Příklady:

- Veškerá motorická cvičení (např. koordinací) musí být prováděna s maximálním soustředěním. (Tato cvičení jsou základem sportovní přípravy.)
- Seznámil se s novými trendy v didaktice: „Gamifikace“, jako např. využití principů her ve výuce, patří k novým přístupům.

1.3 Spojovník a pomlčka

Spojovník (-) a pomlčka (–) se liší svým používáním i podobou, pomlčka je delší než spojovník. Na rozdíl od pomlčky a ostatních znamének uvedených v kapitole 1 spojovník není interpunkční znaménko. Proto se při používání spojovníku uplatňují odlišná pravidla pro psaní mezer.

POZNÁMKA Pravidla pro psaní spojovníku jsou v tomto článku uvedena spolu s pravidly pro používání pomlčky, aby byly zamezeny rozdíly ve funkční a pravidelné používání spojovníků a pomlčky.

1.3.1 Spojovník

Spojovník (-) se používá k naznačení těsného spojení slov nebo k naznačení toho, že se slovo skládá ze dvou nebo více částí, často se používá i jako odkazovač při psaní různých kódů. Části složeného slova nebo výrazy spojuje bez mezer.

Příklady:

- česko-slovenský (zápas)
- sportovně-technický (předmět)
- herně-pohybový (princip)
- ping-pong
- laktát-dehydrogenáza (LDH)
- ATP-CP systém, n-tý (pokus)
- n-krát (ale 35násobný)
- 35. = třicátý pátý
- 35krát

Spojovník se píše v místních jménech a názvech správních oblastí (viz také 1.3.2).

Příklady:

- Frýdek-Místek
- Ostrava-Poruba
- Lipová-lázně
- Plzeň-jih

Mezera se píše za spojovníkem následujícím po první části nedokončeného slova a před spojovníkem předcházejícím druhé části nedokončeného slova.

Příklady:

- dvou- a třífázový (trénink)
- přípona -ismus (např. profesionalismus)

Vzniká-li po sňatku nové příjmení složené ze dvou příjmení, podle současných právních předpisů se jména v příjmení oddělují mezerou.

Příklady:

- René Dvořák Müller
- Michal Beneš Nový

V domácích příjmeních složených ze dvou jmen se spojovník píše pouze v případě, že tak příjmení bylo zapsáno již před změnou souvisejících právních předpisů nebo jde o zachování rodinné tradice či jméno umělecké.

Příklady:

- Jarmila Zvoníčková-Mladá
- F. L. Věk-Bertold
- Jiří Maňas-Mlejnek
- Filip Majer-Čapek

Spojovník se píše také v některých cizích rodných jménech a příjmeních.

Příklady:

- Jean-Paul
- Hans-Georg
- Shirley Temple-Blacková
- Meo ce-tung
- Henri de Toulouse-Lautrec

Při dělení slov na konci řádků se spojovník připojuje bez mezery. Ve složených slovech a výrazech spojených spojovníkem (včetně složených příjmení) se spojovník opakuje – uvádí se na konci řádku za první částí výrazu i na počátku řádku následujícího.

POZNÁMKA Zákaz dělení řádku v místě spojovníku lze zabránit použitím nerozdělitelného spojovníku. V případě potřeby lze obecně vložit pevné spojení pomocí pevného spojovníku. Pro spojování spojovníku na začátku řádku lze použít podmíněný spojovník a nerozdělitelný spojovník současně.

1.3.2 Spojovník a pomlčka v místních jménech

Je-li alespoň jeden z výrazů v místním jménu víceslovný, je dovoleno nahradit spojovník pomlčkou (1.3.3) s mezerami. Využívá se zejména tehdy, jestliže je důležitý soulad textu s podobou uvedenou v registru územní identifikace, adres a nemovitostí nebo jiným stanoveným způsobem zápisu, náhrada spojovníku pomlčkou s mezerami se nepoužije.

Příklady (1):

- Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
- Liberec I-Staré Město
- Liberec VII-Horní Růžodol
- Plzeň 3-Jižní Předměstí

Příklady (2):

- Plzeň 7-Radčice
- Plzeň 10-Lhota
- Brandýs nad Labem – Stará Boleslav
- Liberec I – Staré Město
- Liberec VII – Horní Růžodol
- Plzeň 3 – Jižní Předměstí
- Plzeň 7 – Radčice
- Plzeň 10 – Lhota-Krásné Pole

Náhrada spojovníku pomlčkou s mezerami se nepoužije, jestliže by mohlo dojít k významové nejednoznačnosti (např. po zápisu domovních spojení s pomlčkou s mezerami a lomítkem nebo pomlčkou s mezerami a lomítkem) nebo jestliže by tím byla narušena jednotu úpravy v dokumentu nebo jiný nežádoucí význam.

Příklad:

- tratový úsek Praha-Velká Chuchle – Praha-Radotín – Černošice-Mokropsy – Všenory – Řevnice – ...

Řešení zápisu místních jmen s víceslovnými výrazy musí být v celém dokumentu jednotné, je však dovoleno kombinovat zápis se spojovníkem při psaní tras a cest se zápisem s pomlčkou a mezerami v ostatním textu.

1.3.3 Pomlčka

Jestliže se části textu oddělují pomlčkou (–), před pomlčkou a za ní se píší mezery.

Příklady:

- Rychlostní vytrvalost – klíčová schopnost pro herní výkony – se rozvíjí specifickými metodami.

- Základní pohybové schopnosti – síla, rychlost, vytrvalost, koordinace a flexibilita – tvoří základ motoriky.

Vyskytne-li se v textu vedle sebe pomlčka a čárka, postačí napsat pomlčku. Pomlčka i čárka se mají zachovat, jestliže by vynechání čárky mělo vliv na srozumitelnost nebo zřetelnost větné stavby. V takovém případě se mezi pomlčkou a čárkou píše mezera.

Příklad:

- Dovalil (2005) se domnívá, že trénink – pokud má být efektivní –, také musí respektovat zásady systematickosti.

Řádek nesmí začínat pomlčkou, nejde-li o pomlčku jako znak odrážky ve výčtech, pomlčku použitou pro opakování hesla v rejstříku nebo pro naznačení počátku přímé řeči na novém řádku. V uvedených případech, v nichž řádek pomlčkou začíná, může být mezera mezi pomlčkou a následujícím slovem zúžená, ve všech fázích zpracování textu je třeba zajistit, aby mezera byla.

Pomlčka označující „až“ nebo „nebo“, tj. do a v rozsahu „od ... do“ nebo nahrazující výrazy „a“ či „versus“ se píše bez mezer a nesmí stát na začátku ani na konci řádku. Jestliže je pomlčka na začátku nebo na konci řádku při zpracování textu vyskytne, nahradí se pomlčka slovním vyjádřením.

Příklady:

- 60–80 kg
- strana 125–142
- v letech 2010–2014
- 10.–15. minuta
- pondělí–pátek 8.00–12.30 h
- dvojice Dovalil–Perič
- utkání Sparta–Slavia

Jde-li alespoň o jeden z výrazů spojených pomlčkou označující rozsah „až“ či „versus“ více-slovný, je dovoleno psát pomlčku s mezerami; při psaní s mezerami pomlčka nesmí stát na začátku řádku, ale smí být na konci řádku. Jestliže se pomlčka na začátku řádku vyskytne, nahradí se pomlčka slovním vyjádřením „až“ nebo „versus“. Jde-li o rozsah „od ... do“, je dovoleno použít pomlčku s mezerami, ale i slovní vyjádření; jde-li o rozsah „až“ či „versus“, musí být v celém dokumentu jednotný, s mezerami nebo bez mezer.

Příklady (1):

- srpen–říjen 2024, 3.7.–6.10., trasa České Budějovice–Hluboká nad Vltavou, vztah trenér–svěřenci, utkání Jihočeská univerzita–Západočeská univerzita

Příklady (2):

- 5 srpen – říjen 2024, 3.7. – 6.10., trasa České Budějovice – Hluboká nad Vltavou, vztah trenér – svěřenci, utkání Jihočeská univerzita – Západočeská univerzita

POZNÁMKA 1 Jestliže pomlčka označující rozsah nebo „versus“ spojuje výrazy jednoslovné, píše se vždy bez mezer.

Používá-li se pomlčka při zápisu doplněných spojení v trasách a odděluje se z obou stran mezerami. Je-li z důvodu přehlednosti takový údaj rozdělen na dva řádky, používá se toto pravidlo i v případech, že jde o spojení dvou jednoslovných názvů.

Příklad:

- Cyklotrasa vede v úseku České Budějovice – Purkarec – Týn nad Vltavou.

POZNÁMKA 2 Používání pomlčky při psaní pomlčky minus se řídí stejnými více v 1.3.2.

Za výrazy obsahujícími číslice nebo znaky minus se v textu má používat slovní vyjádření. Slovní vyjádření lze používat místo pomlčky i v jiných případech.

Příklady:

- -8°C až $+8^{\circ}\text{C}$, od 5 do 8 % (laktátu)
- od 1. do 5. prosince 2024
- utkání Jihočeská univerzita versus Západočeská univerzita (nebo: utkání Jihočeská univerzita vs. Západočeská univerzita)

Pomlčka může vyjadřovat peněžní částku bez desetinných míst, používání tohoto způsobu zápisu peněžních částek se však nedoporučuje (viz pravidla pro peněžní částky).

Kromě pomlčky (–) je do voleno používat také pomlčku dlouhou (—). Používání znaku pomlčky a pomlčky dlouhé musí být v celém dokumentu jednotné.

1.4 Závorky a uvozovky

Závorky a uvozovky přiléhají bez mezer k začátku a konci výrazu, který je do nich vložen.

1.4.1 Závorky

Rozlišují se závorky kulaté (), hranaté [], složené { } a lomené < >. V textu se používají přednostně závorky kulaté. Jestliže se v závorkách uvádí pouze část věty, klade se koncová závorka před tečku, čárku, středník, otazník nebo vykřičník.

Příklad:

- Didaktika využívá různé organizační formy (např. hromadnou, skupinovou nebo individuální).

Jestliže je v závorce uvedena celá věta, koncová závorka se umísťuje za interpunkční znaménko, které tuto větu ukončuje.

Příklad:

- Využití her v tréninku dětí má velký význam. (Zvláště pokud jsou hry přiměřené jejich věku.)

Hranaté závorky se v textu uplatňují zejména jako závorky vnořené. Není-li vnořování závorek nezbytné, doporučuje se místo vnořených závorek používat pomlčky (1.3.3).

Příklad:

- Zavedení tohoto testu [motorického] je datováno r. 1980 (v textu se uvádí i jiná metodika [např. Buncova]).

Hranaté závorky se rovněž používají pro uvedení výslovnosti slov.

Příklad:

- Didaktika [dy-], [di-]

Závorky se používají také při uvádění bibliografických odkazů. Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů upravuje ČSN ISO 690.

1.4.2 Uvozovky

Počáteční a koncová uvozovací znaménka se od sebe liší svým umístěním a tvarem. Jako základní uvozovky v českém jazyce se používají uvozovky dvojité („ext“).

Jestliže se do textu začleňuje bez uvozovací věty část jiného textu v uvozovkách, klade se druhé uvozovací znaménko před tečku, čárku, otazník, vykřičník nebo středník za tímto úsekem.

Příklad:

- Stav, který představuje optimální psychický stav pro výkon se nazývá „flow“ .

Jestliže jsou přímá řeč nebo citát přerušeny uvozovací větou, označuje se uvozovkami dole a nahoře každý úsek přímé řeči nebo citátu a koncové uvozovací znaménko se píše až za tečku, čárku, otazník nebo vykřičník.

Příklady:

- „Rozehřátí je klíčové,“ zdůraznil trenér, „pro prevenci zranění.“
- „Požadujeme maximální nasazení,“ řekl, „nikoli průměrný výkon.“
- Častou otázkou ve sportovní psychologii je: „Jaký je váš názor na doping ve sportu?“
- „Kolik hodin týdně trénujete?“ zeptal se sportovní lékař. (Další příklady 6-9 ilustrují složitější případy přímé řeči.)

POZNÁMKA 1 V případě přímé řeči, která není rozdělena uvozovací větou, se otazník nebo vykřičník píše před koncovou uvozovkou.

Příklad:

- „Kolik hodin týdně trénujete?“ zeptal se lékař. „Jaká je vaše obvyklá tepová frekvence?“

Jako vnořené uvozovky se používají uvozovky jednoduché (text).

Příklad:

- „Trenér nám řekl: ‚Musíte hrát jako tým,‘ což jsme na hřišti splnili.“

1.5 Lomítko

Lomítko (/) se používá pro zápis jednotek a zlomků, naznačení alternativ, při zápisu různých označení apod.

Příklady:

- 10 km/h
- 80 ml/kg/min (spotřeba O₂)
- pan/paní
- tel./fax
- školní rok 2024/2025
- ČSN EN ISO 9001/2016

Jsou-li výrazy po obou stranách lomítka jednoslovné, před lomítkem a za ním se nepíše mezera.

Příklad:

- rozcvičení/zklidnění

Je-li alespoň jeden z výrazů složen z více slov, doporučuje se před lomítkem a za ním psát mezeru.

Příklad:

- anaerobní / aerobní (činnost)

Lomítko je dovoleno používat také ke grafickému oddělení výrazů. V takovém případě se z obou stran lomítka píše mezera bez ohledu na to, zda jsou oddělená slova jednoslovná, nebo víceslovné výrazy.

Příklad:

- síla / rychlost / vytrvalost

POZNÁMKA 1 Oddělení výrazů je obdobné používání dvojtečky (viz 3.5), mezi slovy však není zpravidla tak velká zvuková mezera.

Jestliže je výraz výrazem odděleným lomítkem, lomítko se ponechává na konci řádku; na dvou následujících řádcích se však nikdy neobjevuje. Nepoužívá se pomlčka (např. km/h, ml/kg/min).

POZNÁMKA 2 K zalomení řádku za lomítkem s psanými mezerami bez mezer lze použít znak mezera nulové šířky.

Jestliže mezi výrazy oddělenými lomítkem s mezerami dojde k zalomení řádku, doporučuje se ponechávat lomítko na konci řádku.

Stojí-li lomítko na konci řádku, na následujícím řádku se nemusí opakovat a opakování lomítka se nedoporučuje. Ve webových adresách a podobných zápisech se při zalomení řádku lomítko neopakuje (viz pravidla pro dělení webových adres).

1.6 Tři tečky

Tři tečky (...) naznačují vynechaný text. Zapisují se pomocí znaku tři tečky, není-li to technicky možné, zapisují se pomocí tří po sobě následujících teček. V celém dokumentu musí být způsob zápisu tří teček jednotný.

POZNÁMKA Znak tři tečky se někdy označuje také jako výpustka.

Jestliže tři tečky nahrazují položky vynechané z výčtu a nejde o položku poslední, oddělují se z obou stran mezerou. Začíná-li výčet a následujícím třemi tečkami se píše mezera, čárka následující po třech tečkách se k nim připojuje bez mezery.

Příklad:

- Pro zklidnění počítejte při výdechu do deseti: jedna, dva, ..., deset.

Jestliže tři tečky naznačují nedokončený výčet, píše se před nimi čárka a mezera (příklad 2). Není-li třeba rozlišit, že tři tečky naznačují nedokončený výčet a nikoli nedokončenou poslední položku výčtu, je dovoleno čárku vypouštět a psát tři tečky těsně za poslední uvedenou položku výčtu.

Příklady:

- Testujeme tyto schopnosti: sílu, rychlost, vytrvalost, ...
- Testujeme tyto schopnosti: sílu, rychlost, vytrvalost...

Jestliže tři tečky stojí na začátku nebo uvnitř textu a nejsou přitom součástí výčtu, je dovoleno mezeru vynechat, musí to však být v celém dokumentu jednotné.

Příklad:

- Usedneme do sedu... Zavřeme oči... Začneme bedlivě poslouchat... Pozorujeme dech...

Tři tečky před slovem se oddělují mezerou; na začátku věty, tři tečky nebo odstavce je dovoleno tuto mezeru vynechat.

Příklad:

- ... všechny další výsledky jsou statisticky nevýznamné.

Od předcházejícího interpunkčního znaménka se tři tečky oddělují mezerou, nejde-li o počáteční závorku, počáteční uvozovací znaménko nebo pomlčku v případech, kdy se kolem pomlčky či lomítka nepišou mezery (viz 1.3.3, 1.5).

Příklad:

- Výzkum stál 2,1 mil. ... a tato data byla publikována.

Jestliže se v textu vedle sebe vyskytnou tři tečky a pomlčka, je obvykle vhodné text přeformulovat.

Za tři tečky se další tečka nepřipojuje. Následuje-li za třemi tečkami jedno nebo více interpunkčních znamének, nepoužije se mezeru (viz 1.2).

Jestliže se při zkrácené citaci vypouští delší úsek textu, uzavírají se tři tečky v celém dokumentu do kulatých (...), popřípadě hranatých [...] závorek; je dovoleno tečky oddělit z obou stran mezerami, aby bylo zřejmé, že nejde o vypuštění konce jedné věty nebo prostou zámku.

Příklad:

- V případě zranění sportovce (...) musí být poskytnuta první pomoc.

Používání tří teček nepřispívá k jednoznačnému vyjadřování – s výjimkou zkracování citací je používání tří teček v textech administrativní povahy nevhodné.

1.7 Odsuvník

Odsuvník (apostrof) má obvykle podobu čárky pozvednuté k hornímu okraji písmen ('). Používá se ve slovech převzatých z jiných jazyků, v cizích osobních a zeměpisných jménech.

Příklady:

- Veni, vidi, vici
- D'Artagnan
- L'Aquila
- O'Connor
- Côte d'Azur
- O'Hara

- O'Neill
- L'Oréal
- McDonald's
- O'Sullivan

V některých textech, zejména v poezii, se odsuvníkem naznačuje vypuštění hlásky na konci slova, nejčastěji v příčestích činných.

Příklady:

- Jsa zasažen, bídne pad'
- Smuten leh' si ku prameni.

2 Zkratky

2.1 Zkracování slov a psaní zkratek

Způsob zkracování slov a psaní zkratek stanovují Pravidla českého pravopisu a Akademická příručka českého jazyka. Používání zkratek má být v dokumentu jednotné. Zkratka má být v dokumentu psána jednotným způsobem a její význam má být v dokumentu jednoznačný.

Zkratky, které se tvoří začátkem zkracovaného slova, končí souhláskou a píše se za nimi tečka.

Příklady:

- p. (pan)
- pí (paní)
- sl. (slečna)
- r. (rok)
- kap. (kapitola)
- tab. (tabulka)
- obr. (obrázek)
- např. (například)
- tj. (to je)
- atd. (a tak dále)
- J. (Jan, Jana...)

Ve zkratkách složených z více zkratek se píše tečka za mezerou a za každou zkratkou.

Příklady:

- v. r. (vlastní rukou)
- t. r. (tohoto roku)
- m. r. (mého r.)
- př. n. l. (před naším letopočtem)
- n. m. (nad mořem)
- ak. mal. (akademický malíř, akademická malířka)
- dr. h. c. (doctor honoris causa)

Některé ustálené zkratky jsou tvořeny tak, že se píše jen určité souhlásky daného slova.

Příklady:

- mld. (miliarda)
- rkp. (rukopis)
- vs. (versus)

Za iniciálovými zkratkami se tečka nepíše. Rozlišující malá písmena se ponechávají tam, kde by se iniciálové zkratky shodovaly s iniciálovými zkratkami jiných názvů.

Příklady:

- ČR
- PF JU (Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity)
- KTVS (Katedra tělesné výchovy a sportu)
- UK (Univerzita Karlova)
- FTVS (Fakulta tělesné výchovy a sportu)
- ČOV (Český olympijský výbor)
- FIBA
- UEFA
- OSN
- ČT
- MŠMT
- PŘF UK
- PedF UK

Některé zkratky dvou slov se píší dohromady, popřípadě je možný dvojitý způsob psaní.

Příklady (1):

- atp. (a tak podobně)
- apod. (a podobně)
- atd. (a tak dále)

- tzn. (to znamená)
- aj. (a jiné)

Příklady (2):

- čp. – č. p. (číslo popisné)
- PS – P. S. (post scriptum)
- PF – P. F. (pour féliciter)
- TGM – T. G. M. (Tomáš Garrigue Masaryk)

Za iniciálovými (značkovými) zkratkami, které se tvoří z prvního písmene a konce zkracovaného slova zakončeného souhláskou, se tečka nepíše.

Příklady:

- ca
- cca (circa)
- fa (faktura)
- fy (faktury)
- fce (funkce)
- bří (bratři)
- pí (paní)

V textu psaném verzálkami je dovoleno psát velkými písmeny i zkratky.

Příklady:

- VÝSLEDKY TESTOVÁNÍ V KATEGORII U15
- METODIKA NÁCVIKU
- TAB.
- OBR.

POZNÁMKA 1 Slova „viz“ je tvar rozkazovacího způsobu slovesa „vidět“, nikoliv zkratka, proto se za ním tečka nepíše.

2.2 Zkratky titulů, hodností a certifikací

Zkratky titulů, hodností, vojenských a akademických hodností a podobné zkratky uvedené před jménem se neoddělují tečkou. Uvádí-li se hodnost i akademický titul, píše se nejdříve hodnost.

Příklady:

- Mgr. Jan Novák, Ph.D.
- doc. PaedDr. Eva Vávrová, Ph.D.
- prof. MUDr. Jan Dvořák, DrSc.
- Bc. Michal Novotný

Uvádějí-li se dva shodné tituly z různých škol nebo oborů, použije se spojka „et“ nebo ampersand.

Příklady:

- Mgr. et Mgr. Jana Childová
- Bc. & Bc. Aleš Vostráček

Titulky a zkratky vědeckých hodností, zkratky certifikací a jiná označení absolventů vzdělávacích programů uváděné za jménem se od jména nebo předcházející zkratky titulu oddělují čárkou.

Příklady:

- prof. PaedDr. Jan Kovář, CSc.
- MUDr. Jiří Hlaváč, CSc.
- Mgr. Lenka Nová, Ph.D.
- Bc. Kateřina Málková, DiS.

Jestliže za zkratkou uváděnou za jménem věta pokračuje, oddělí se zkratka titulu čárkou z obou stran.

Příklady:

- Vedoucí katedry doc. Mgr. Martin Malý, Ph.D., přivítal studenty na semináři.

POZNÁMKA Způsob zápisu titulů udělovaných v zahraničí může být odlišný.

2.3 Zkratky označující typ právnické osoby

Zkratky právní formy uvedené za názvem se odděluje čárkou.

Příklady:

- SportAnalytik, s. r. o.
- Univerzita Karlova, v. v. i.
- Česká asociace sportu pro všechny, z. s.

V textu se zkratka právní formy odděluje čárkou z obou stran.

Příklad:

- Sponzory klubu jsou Vltavín, spol. s r. o., Budvar, n. p., a KINANTRO, v. o. s.

V textech, kterými se upravují právní vztahy, nebo v textech, u nichž je to důležité z jiných důvodů, je dovoleno, aby označení právnických osob odpovídalo zápisu v obchodním rejstříku nebo obdobné evidenci, i kdyby toto označení bylo pravopisně nesprávné.

3 Značky a znaky

3.1 Obecně

Značky se obvykle používají ve spojení s číselným údajem, jinak se označení jednotky vypíše slovem.

Příklad:

- Bude třeba zvýšit zátěž o několik kilogramů.

Za značkou nenásleduje tečka, nestojí-li značka na konci věty ukončené tečkou.

V textech zaměřených na fyziku se značky jednotek píší písmem stojatým a značky fyzikálních veličin kurzívou bez ohledu na řez písma použitý v ostatním textu.

3.2 Značky jednotek

Značky jednotek se uvádějí za číselný údaj a oddělují se od něho mezerou. Číslo a značka jednotky musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- 5 km
- 60 W (výkon)
- 0,25 l
- 8,25 h
- 12,5 min
- 30 s
- 5 mmol/l (laktát)

Výjimkou z tohoto pravidla jsou značky jednotek pro stupeň, minutu a vteřinu rovinného úhlu (viz 3.9), kde se v textovém procesoru ve spojení čísla a značky mezislovní mezera nepíše.

Příklad:

- úhel 20° 59' 7" 13

Tvoří-li značka dvě nebo více znaků, následují za sebou bez mezer.

Příklad:

- 50 km
- W
- J
- Pa
- MPa
- VO₂max

Jestliže se číslicí nebo číslicemi a značkou zapisuje přídavné jméno, píše se takový výraz bez mezery a číslice se neskloní.

Příklad:

- 5% sklon = pětiprocentní sklon
- 80kg zátěž = osmdesátikilogramová zátěž

Jednotky se uvádějí v zavedené podobě i v případech, kdy se okolní text píše verzálkami.

Příklad:

- PŘI ZÁTĚŽOVÉM TESTU BYLA ZMĚŘENA HODNOTA 55,4 ml/kg/min.

3.3 Matematické znaky

Matematickými znaky je znaménko např. plus (+), minus (−), plus minus (±), krát (×, popřípadě ·), děleno nebo v poměru (: nebo /), rovná se (=), větší než (>), menší než (<), větší nebo rovno (≥), menší nebo rovno (≤), přibližně rovno (≈, ≐).

Znak minus (−) je stejně dlouhý a je v poloze stejné jako vodorovná čárka u znaku plus (+). V textech administrativní povahy je dovoleno znak minus nahrazovat pomlčkou; používání této náhrady se nedoporučuje v rovnicích nebo jeli v blízkosti matematický znak umístěný na středníku.

Příklad:

- $45 - 15 + 10 = 40$

Znaky násobení (×, popřípadě ·) jsou položeny do stejné výšky jako znak minus a rovnítko. Znak krát (×) je v textovém procesoru dovoleno nahrazovat malým písmenem „x“; náhrada znakem „x“ se nepoužije, jestliže matematický výraz současně obsahuje písmeno „x“.

Příklad:

- $5 \times 16 = 80$
- $y = v \times z$
- $2x + 3y = z = 4$

Pro zápis dělení se v celém dokumentu používá jednotně dvojtečka, popřípadě lomítko.

Příklad:

- $200 : 10 = 20$
- $200 / 10 = 20$

Matematické znaky se oddělují z obou stran mezerami.

Příklad:

- $45 - 15 + 10 = 40$
- $x + y = z$

Mezera se však nepíše:

- po znacích plus a minus, vyjadřují-li kladnou a zápornou hodnotu čísla;
- po znaku plus pro mezní úchylku uvedenou odděleně od výchozí hodnoty nebo zcela samostatně (viz 3.4);
- před znakem krát ($\times$) následujícím po číslici i výrazu označujícím násobek;
- z levé a pravé strany lomítka, naznačuje-li lomítko číselný zlomek (viz také 1.5).

Ve všech případech uvedených se však musí psát matematický znak, číslo, popřípadě značka na stejném řádku.

Příklad:

- $+5$ kg; -10 °C
- s relativní tolerancí ± 5 % (odchylka)
- $10\times$ (opakování)
- $3/5$ (třetina z pěti)

Jestliže je výraz rozdělován do více řádků:

- řádek se zalamuje před znaky nebo za znaky, $+$, $-$, $\pm$; v případě nutnosti je dovoleno řádek zalamovat také před znaky nebo za znaky $\times$, $\cdot$, $:$ nebo $/$, pokračující řádky rozdělených výrazů se doporučuje odsadit;
- řádek se nemá zalamovat uvnitř výrazů v závorkách, není-li to nezbytné;
- způsob řešení zalamování řádků musí být v celém dokumentu jednotný, pokud jde o zalamování před znaky nebo za znaky, odsazování pokračujících řádků a opakování znamének.

3.4 Rozměry a tolerance

Při zápisu rozměrů a tolerance se ke každému číslu připojuje značka jednotky nebo se čísla uvádějí v závorce a značka jednotky společná oběma údajům se uvádí až za závorkou.

Příklady:

- $30\text{ m} \times 20\text{ m} \times 5\text{ m}$ (rozměry hřiště)
- $(30 \times 20 \times 5)\text{ m}$

- $80 \text{ kg} \pm 1,5 \text{ kg}$
- $(80 \pm 1,5) \text{ kg}$

Jestliže veličiny nepatří do stejné kategorie vzájemně porovnatelných veličin, nemá se mezi nimi při vyjadřování srovnávacích hodnot používat znak plus minus a odchylka se uvede až za slovním vyjádřením.

Příklad:

- 80 kg s relativní tolerancí $\pm 5 \%$

Z důvodu úspornosti je dovoleno ke zjednodušenému zápisu rozměrů a tolerancí bez použití závorek tak, že se jednotka napíše oběma číslům a vyjádření tolerancí uvádí pouze za posledním z nich.

Příklady:

- $30 \times 20 \times 5 \text{ m}$
- $180 \pm 5 \text{ tepů/min}$

Při zjednodušeném zápisu je dovoleno psát znak plus minus i mezi veličinami odlišných kategorií.

Příklad:

- $80 \text{ kg} \pm 5 \%$

Zjednodušený zápis rozměrů a tolerancí se nepoužije, jestliže by tím mohlo snížit srozumitelnost textu.

Výraz neobsahující slovní údaje (viz příklady 1, 2, 4, 5, 6) mají stát na stejném řádku. Jestliže je z důvodu zaznamenání odchylce nezbytné, aby byl výraz rozdělen do dvou řádků, řádek se zalomí před znakem krát nebo plus minus.

V korespondenci je dovoleno nahrazovat znak krát ($\times$) písmenem „x“ (viz 3.3).

3.5 Měřítka a poměr

Při psaní měřítek a poměrů se čísla od dvojtečky oddělují mezerami. Mezera před dvojtečkou a za dvojtečkou musí být stejně široká; čísla a dvojtečka musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- zápis v měřítku 1 : 50 000
- poměr zatížení a odpočinku 1 : 5
- po hlasování s těsným výsledkem 50 : 49 bylo rozhodnuto přijetí

3.6 Skóre

Při psaní skóre se čísla od dvojtečky mezerami neoddělují, čísla a dvojtečka musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- výsledek utkání Finsko–Česko 6:2
- Nadal–Berdyh 6:4, 7:6 (7:3), 6:2

3.7 Procento a promile

Při psaní procent (%) a promile (‰) se mezi číslem a znakem pro procento nebo promile píše mezera, nejde-li o označení procenta nebo promile přídavným jménem. Číslo a znak pro procento nebo promile musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- intenzita 80 % = intenzita osmdesát procent nebo 80% intenzita = osmdesátiprocentní intenzita
- 1 ‰ alkoholu v krvi = 1 promile alkoholu v krvi

Procenta a promile lze vyjádřit také desetinným číslem, v souvislém textu je však obvykle vhodnější použít znaky pro procenta a promile nebo slovní vyjádření.

3.8 Průměr

Mezi znakem pro průměr (Ø) a číslem se píše mezera; znak pro průměr a číslo musí stát na stejném řádku.

Příklad:

- medicinbal Ø 25 cm, 3 kg, modrý

V souvislém textu se doporučuje místo znaku pro průměr používat slovní vyjádření.

Příklad:

- Standardní medicinbaly mívají průměr 20–30 cm.

POZNÁMKA Znak průměr se používá výhradně pro udání rozměru, nikoli pro označení průměrné hodnoty ve statistice.

3.9 Úhlový stupeň, úhlová minuta a úhlová vteřina

Mezi číslem a následující značkou úhlového stupně (°), úhlové minuty (') nebo úhlové vteřiny (") se v textovém procesoru mezera nepíše. Při společném zápisu se stupně, minuty a vteřiny rovinného úhlu oddělují mezerou stejně.

Příklad:

- úhel v loketním kloubu 90°; 15'; 15"

Při zápisu zeměpisných souřadnic se v textovém procesoru mezi jednotlivými složkami mezera nepíše.

Příklad:

- 50°5'5" severní šířky a 14°24'10" východní délky

POZNÁMKA Tato norma nestanovuje způsob označení zeměpisné šířky a délky ani počet míst, kterými se jednotlivé složky při zápisu zeměpisných souřadnic oddělují.

3.10 Teplotní stupně a teplota

Znak pro stupeň (°) se připojuje těsně k označení stupnice, nepoužívá se pro teploty udávané v Kelvinově stupnici. Mezi číslem a označení stupnice se píše mezera; číslo a označení stupnice musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- -5 °C
- 72 °F
- 273,15 °K

3.11 Znak číslo

Znak číslo (#) nahrazuje slovo „číslo“; v různých oborech může mít jiné významy i odlišný způsob psaní mezer.

POZNÁMKA Tento znak se někdy označuje jako dvojitý kříž nebo mřížka.

Ve významu „číslo“ se tento znak používá jen ve spojení s následujícím číslem psaným číslicemi. Od čísla se odděluje mezerou. Znak číslo a číslo musí stát na stejném řádku.

Příklady:

- test # 3
- cvičení # 15

V souvislém textu se významu znaku # vypsát výraz, který nahrazuje, celým slovem nebo zkratkou.

Příklad:

- Test č. 3 již nepoužíváme. Cvičení č. 15 bylo pro nedostatek času zrušeno.

3.12 Značky pro narození a úmrtí

Značka narození se zapisuje symbolem * (hvězdička) a značka úmrtí symbolem † (dýka). Mezi značkou a letopočtem se píše mezera. Tyto znaky se používají zejména v biografických údajích, historických přehledech a seznamech osob.

Příklady:

- Emil Zátopek (* 1922 † 2000)
- Jana Nováková (* 1958)
- Karel Dvořák (* 1931 † 2010)

4 Čísla a číslice

Číslice jsou grafické znaky (0–9). Čísla jsou hodnoty, které těmito znaky zapisujeme.

V souvislém textu se obvykle jednociferná čísla zapisují slovy, vícemístná číslicemi. Způsob zápisu musí být v celém textu jednotný.

Příklady:

- tři cviky, sedm žáků
- 12 studentů, 125 minut
- dva běhy po 400 m
- 15 pokusů, 8 měření

Nevhodné: 3 studenti, sedm pokusů (nevyvážený styl)

Vhodné: tři studenti, sedm pokusů nebo 3 studenti, 7 pokusů

4.1 Zlomky

Zlomky se zapisují buď lomítkem, nebo zvláštním typografickým znakem. Před lomítkem ani za ním se nepíše mezera.

Příklady:

- 1/2 km
- 3/4 hodiny
- 5/8 l
- ½ trati
- ¾ zápasu
- 2 1/2 hodiny

4.2 Kalendářní data

Datum se zapisuje ve tvaru den. měsíc. rok. Za tečkou se píše mezera. Pokud píšeme měsíc slovně, tečka za ním není.

Příklady:

- 9. 2024
- 15. 10. 2023
- 8. 5.1945
- 31. 12. 2024
- 5. ledna 2025

4.3 Časové údaje

Čas se zapisuje pomocí tečky mezi hodinami a minutami. Rozsah se vyznačuje pomlčkou.

Příklady:

- 10.30 h
- 8.00–12.30 h
- 15.00–16.30 h
- závody proběhly v 9.45 h
- trénink 17.00–18.15 h

4.4 Peněžní částky

Číselná hodnota se odděluje pevnou mezerou od měnové jednotky.

Příklady:

- 1 550 Kč
- 45,60 €
- 1 500 Kč
- 320 000 Kč
- 99,90 €

4.5 Jednotky a značky ve sportu

Značky fyzikálních jednotek se oddělují mezerou od číselného údaje.

Příklady:

- 180 cm
- 70 kg
- 12,5 s
- 5 mmol/l
- 100 m
- 25 °C

4.6 Římské číslice

Používají se k označování století, panovníků, ročníků a historických událostí.

Příklady:

- XXI. století
- Karel IV.
- XXX. ročník
- XX. olympijské hry
- XIV. letní olympijské hry
- Hry XXX. olympiády

5 Zvýrazňování textu

Základními prostředky zvýraznění jsou tučné písmo a kurzíva (výjimečně tučně kurzívou). Podtržení se používá výjimečně. Vyznačování kurzívou je méně výrazné a hodí se v případě častějšího vyznačování. Vyznačování tučně se hodí především pro nové a důležité pojmy v textu.

Vhodné:

- **důležité informace** (tučně)
- *cizí výrazy* (kurzíva)

Nevhodné: podtrhávání celých odstavců

6 Členění textu

Text se člení hierarchicky pomocí kapitol a podkapitol.

Struktura:

- 1 Kapitola
- 1.1 Podkapitola
- 1.1.1 Oddíl

Číslování musí být jednotné v celém dokumentu.

7 Výčty

Výčty mají jednotnou grafickou úpravu a stejný typ odrážek. Jestliže výčet navazuje na text a obsahuje pojmy nevětného charakteru, výčet začíná malým písmenem a je ukončen čárkou. Pokud obsahuje věty, začínají jednotlivé položky velkým písmenem a jsou ukončeny tečkou. Pokud výčty obsahují položky větného i nevětného charakteru, začínají malým písmenem a jsou ukončeny čárkou nebo středníkem. Za poslední položkou je potom tečka.

Příklad správného výčtu:

Zabýváme se rozvojem tělesných schopností

- síla
- rychlost
- vytrvalost
- koordinace

Na PF JU lze studovat tyto obory:

- tělesná výchova a sport,
- matematika
- informatika,
- fyzika.

V rámci sportovní přípravy je důležité dodržovat následující zásady:

- Trénink musí být přizpůsoben věku a výkonnostní úrovni sportovce.
- Zátěž je nutné zvyšovat postupně a systematicky.
- Regenerace je nedílnou součástí každého tréninkového procesu.

- Technické dovednosti je třeba pravidelně procvičovat.
- Motivace sportovce významně ovlivňuje jeho dlouhodobý rozvoj.

Sportovní příprava by měla systematicky zahrnovat tyto oblasti a zásady:

- pravidelný pohyb v průběhu celého týdne s ohledem na regeneraci a školní povinnosti sportovce;
- cílený rozvoj základních pohybových schopností, zejména síly, rychlosti, vytrvalosti a koordinace, s přihlédnutím k biologickému věku jedince;
- důsledné osvojování správné techniky provedení jednotlivých cviků a pohybových dovedností, které mají zásadní vliv na výkonnost i prevenci zranění;
- trenér by měl přizpůsobovat náročnost a strukturu tréninkových jednotek aktuální úrovni fyzické i psychické připravenosti každého sportovce;
- je nezbytné pravidelně zařazovat regenerační a kompenzační cvičení zaměřené na udržení svalové rovnováhy a prevenci přetížení organismu;
- odpovídající pitný režim a dodržování zásad zdravé výživy, které mají přímý vliv na výkonnost, regeneraci a celkový zdravotní stav sportovce.

8 Odkazy v textu

Odkazy se uvádějí na konkrétní místo v dokumentu.

Příklady:

- viz kapitola 3
- viz oddíl 4.2
- (viz tabulka 2)

9 Dělení slov

Slova se dělí podle slabik. Jednopísmenné předložky se na konci řádku nenechávají. Pokud slovo obsahuje spojovník, dělíme přednostně tam.

Příklady dělení:

- ro-zvoj
- cvi-če-ní
- tre-nér
- vý-sle-dek
- technicko-ekonomický

9.1 Webové adresy

Webové adresy se dělí pouze za lomítkem (nebo dvojitým lomítkem). Nelze dělit mezi písmeny či číslicemi ani přidávat pomlčky.

Příklady:

[https://www.jcu.cz/
studium](https://www.jcu.cz/studium)

[https://
www.msmt.cz/vzdelavani](https://www.msmt.cz/vzdelavani)

9.2 Pevná mezera

Pevná mezera brání nevhodnému zalomení řádku.

Používá se mezi:

- číslem a jednotkou
- titulem a jménem
- rokem a zkratkou

Příklady:

- 5 kg
- prof. Novák
- 2024 n. l.
- 25 °C

9.3 Výrazy, které nesmí stát na konci řádku

Jednopísmenné předložky a spojky:

k, s, v, z, u, a, i, o

10 Značky ve výsledkových tabulkách

Zápis skóre je jednotný bez mezer.

Příklady:

- 6:2
- 3:0
- 7:5

11 Časová období ve sportu

Sezony a období se zapisují lomítkem.

Příklady:

- sezona 2024/2025
- školní rok 2023/2024